

Kansallinen kaupunkipuisto Metsähallituksen näkökulmasta, Kristiina Vuopala

Kansallinen kaupunkipuisto on Metsähallituksessa tuttu termi, kuuluuhan Hämeenlinnan kaupunkipuiston keskeinen osa, Aulangon puistometsä, Metsähallituksen hoidossa oleviin alueisiin. Meillä on siis selkeä käsitys siitä, mitkä kaupunkipuistojen tavoitteet ovat ja mitkä alueet ovat kaupunkipuiston kannalta keskeisiä.

Metsähallitus perustettiin reilut 150 vuotta sitten tilanteessa, jossa metsien tila oli Suomessa niin huolestuttava, että Senaatti päätti ulkomaisia metsätieteilijöitä kuultuaan, että pikaisiin toimiin on ryhdyttävä.

Etelä-Suomessa metsäkato on niin laaja, että suurissa osissa maata vallitsi pula jopa polttopuusta. Sahateollisuuden laajentumisen pelättiin johtavan metsien katoamiseen myös Lapissa. Perustetun Metsänhoitolaitoksen tehtävänä oli estää metsiä tuhoavat harsinta- ja ryöstöhakkuut sekä metsänuudistamisen estävän karjan vapaan laiduntamisen metsissä. Metsähallinnon perustaminen ei syntynyt ongelmitta, sillä metsiä vapaasti käyttäneiden paikallisten oli vaikea ymmärtää "etelän herroja", jotka ilmestyivät syrjäseuduille vahtimaan metsien käyttöä.

Lapin metsien laajamittainen hyödyntäminen Rovaniemen pohjoispuolella alkoi 1800-luvun jälkipuoliskolla, jolloin entisestä hiljaisesta kirkonkylästä kasvoi nopeasti suurten savottojen myötä vilkas ja menestyvä markkinapaikka, josta huollettiin pohjoisen savotat. Jokakeväinen uitto vahvisti entisestään Rovaniemen asemaa kaupallisena ja liikenteellisenä keskuksena. Rovaniemi kuuluisine markkinoineen alkoi olla käsite.

Rovaniemellä on säilynyt valitettavan vähän rakennusperintö noilta ajoilta, mutta kaupunkipuiston myötä nykyisenkaltaisen Rovaniemen synnyn kannalta keskeiset alueet on helppo nimetä.

Lähes kaupungin keskustaan ulottuva Ounasvaara on hyvä esimerkki siitä, miten metsien käyttö on muuttunut. 1900-luvun alun valokuvissa Ounasvaara on vähäpuinen alue, jossa paikallisten karja kesäisin laiduntaa. Vasta vastuullisen metsänhoidon se on saanut takaisin metsänsä turkkinsa, joka tekee siitä nykyisin virkistys- ja urheilukeitaan ja keskeisin maisematekijän.

Jokivarret ovat Rovaniemellä säästyneet pääosin kaikille avoimina alueina, jotka ennen 1980-luvulla tapahtunutta uiton lakkauttamista toimivat myös jokakeväisen puunkuljetuksen työmaina. Valitettavan vähän uittorakenteita on säilynyt, mutta joitakin jälkiä löytyy edelleen.

Rovaniemen Sahaperä on se paikka, jonne Lapin metsäteollisuus syntyi, joten nykyinen Arktikumin ranta on keskeisin paikka Lapin ja Rovaniemen metsäkulttuurin kannalta. Sääli, ettei tätä ole mitenkään huomioitu tai hyödynnetty alueen käytössä ja kaavoituksessa.

Nykyinen Konttisen kenttä oli keskeinen paikka Lapin metsätalouden synnyn ja kehityksen kannalta. Sillä sijaitsi Kemi Oy:n, Leivän isän, konttori, Konttisen kartano, jonka pihalta pitkä pororaidot, myöhemmin myös autot suuntasivat kohti kaukana erämaissa sijaitsevia savottoja.

Metsähallitus on mielellään mukana kaupunkipuiston kehittämisessä tarjoamalla oman asiantuntemuksensa käyttöön. Toivottavasti hanke etenee vauhdikkaasti ja Lapin metsäkulttuuri ja -historia alkaisi näkyä myös Lapin pääkaupungin keskustassa.

